

létszámú osztályban hányan vannak bizonyos életkorban, hogyan oszlanak meg a tanulók a szülők foglalkozása, vallás, helybenlakás, illetve bejárás szempontjából stb., amikből azonban a szerző semmi további összefüggést vagy következtetést nem állapít meg. A továbbiakban a *Terman*-féle (és bizonyára nem *Termann*, mint szerzőnk írja) tesztsorozattal végzett vizsgálatok eredményét hasonlítja össze az iskolai eredménnyel. Megállapítja, hogy a kettő között nagyfokú megegyezés van. Ezt ugyan sokkal nagyobb anyagon már régen és sokan megállapították, és a dolgozatnak se ebben áll az értéke, hanem abban a rendkívül gondos egyéni megfigyelésem alapuló vizsgálatban, mellyel minden tanulóról külön-külön egyénileg iparkodik részletesen megállapítani, hogy miféle tényezők okozták a tesztvizsgálat és az iskolai eredmény esetleges eltéréseit. Szerzőnk itt valóban példát mutat arra, hogy miként kell a gondos tanárnak tanítványait egyénileg elbírálnia (természetesen akkor, ha tanítványainak száma ezt lehetővé teszi):

De tesztvizsgálataiban — úgy látszik — nem fordított kellő gondot arra, hogy a vizsgált tanulók ne árulhassák el előre egymásnak a feladatokat, ami viszont teljesen értéktelenné tehet ilyesféle vizsgálatokat.

Szerzőnk néhány megjegyzését kétkedéssel kell fogadnunk. Pl. hogy az intelligencia »nem más, mint egyes és egymástól függetlenül működő lelki tevékenységek gyűjtőfogalma« (8. l.), hogy az értelmi funkció a 11—12 éves korban a legfrissebb és legproduktívabb (10. l.), hogy az iskolai siker és az életsiker viszonyossága gyenge (22. l.). Ez utóbbiból ugyanis az következne, hogy a rosszabb tanulók nagyobb valószínűséggel számíthatnak jobb életsikerre, amit szerzőnk aligha tud igazolni.

Somogyi József.

Bene Lajos: Számképek, számfogalmak, biztos és gyors számolás. Budapest. A szerző kiadása. 48 l.

Kétségtelen, hogy a tanítói hivatásnak legnehezebb feladata a hatéves gyermeket a számolás első elemeire megtanítani. A több, kevesebb, semmi, sok, kevés, mennyiségek, méretek stb. tudatossá tétele a tanítást valóban emberformáló művészetté teszi. A 20-ig terjedő számkör labirintusában való eligazodás, a négy alapműveletnek ebben a számkörben fennakadás nélküli elvégzése, ahogy a miniszteri utasítás megkívánja, olyan teljesítmény, amely szinte meghaladja a hatéves gyermek teherbíró képességét. Nincs is még eldöntve az a vita, hogy helyesen tesszük-e, ha a hatéves gyermek szervezetét ilyen nehéz szellemi munkával terheljük. Egyébként sincs eldöntve az a vita sem, hogy nem volna-e helyesebb az I. osztályban csak a hozzáadást és elvonást tanítani, a másik két alapműveletet pedig csak a II. osztályban.

A szerző kis könyvében igen érdekesen tárgyalja a tanításnak ezt a nehéz kérdését. A bevezetésben a tanítás célját tárgyalva, talán egy kis túlzás, amikor azt kívánja, hogy »a gyermekek a tanév végén biztosan és gyorsan tudjanak számolni a 20-as számkörben. és úgy, hogy a mindennapi életben előforduló számításokat minden nehézség nélkül tudják elvégezni.« A gyors számolás mindenestre gyakorlati célja a számtantanításnak.

de ezen a fokon talán mégsem ez a fontos. Egyébként az Utasítás sem kíván ennyit.

Részletesen tárgyalja a használható szemléltető eszközöket. A legrégebb és legtermészetesebb számláló eszközünket, a kéz ujjait, a számológépet, a számlálópálcikákat, a számlálókorongokat, a pénzeket, a játékpénzt, a rajzzal való szemléltetést, mindegyiknek elmondja előnyeit és hátrányait, hogyan és hol lehet egyiket-másikat hasznosan alkalmazni. A következő fejezetben azt tárgyalja, miként használhatja a tanító a leírt szemléltető eszközöket a számképek kialakítására, amelyek nélkül a számolástanítás meg-alapozását igen kétségesnek tartja. A számképek könnyebb kialakulására a szerző is készített egy számolódobozt, amelyet a vallás- és közoktatás-ügyi miniszter az iskolákban való használatra engedélyezett. Ennek a doboznak a többi szemléltető eszközzel szemben sok előnye van és a számképek kialakítására, állandósítására, a számfogalmak elvonására igen alkalmas eszköznek látszik.

Az utolsó fejezetben sok hasznos módszeres útmutatást ad a tanítónak a nehéz feladat elérésére. A szerző jó munkát végzett, az olvasó sok okulást meríthet belőle.

Szenes Adolf.

Dr. Szalay Gyula: A Vörösmarty Önképzőkör (Budai Önképző Egylet) története 1862—1939. Budapest, 1939. 32 l.

A kir. egyetemi kat. gimnázium Budapest legrégebb gimnáziuma. Több mint 250 éves történettel büszkélkedhetik. Az intézet gazdag multját, egyik tanára, Dr. Szalay Gyula tárta fel érdemes munkájában, most pedig ugyanő állította össze önképző egyesületének történetét. Az önképzőkör természetesen nem olyan régi, mint az iskola. Csak 77 évre tekint vissza. 1862-ben alakult »Budai Önképző Egylet« néven. Jelentősége azonban igen nagy volt, mert »édes anyanyelvünk kifejlesztését« tűzte ki célul. Az első években az egyesület értékes és testes Évkönyvet adott ki. Ebben a bírálók által elfogadott dolgozatokat tették közzé. A bírálat eleinte igen szigorú volt, 56 dolgozathból csak 11-et fogadtak el. Nem egy kitűnő írónk, költőnk, tudósunk ezekben a budai önképzőköri egyesületi évkönyvekben tette közzé első irodalmi kísérleteit. Darányi Ignác, Péterfy Jenő, Timon Ákos, Nagy Ferenc, Szabeny Antal voltak az egyesület legtevékenyebb tagjai. Érdekes, hogy 1874 tavaszán a diákok úgy belemelegedtek az önképzőköri életbe, hogy a tanári kar jónak látta a kör működését egyelőre felfüggeszteni. 6 évi szünet után, 1882-ben indult meg újra a munka. Az ifjúsági elnök akkor Lukács György volt, a későbbi kultuszminiszter. Ekkor vette fel az Egyesület a »Vörösmarty Kör« nevet. A másik újítás az volt, hogy az eddigi Díszkönyv helyett az elfogadott műveket a titkár által szerkesztett és havonként megjelenő füzetben, az Auróra-ban örökítették meg. A századforduló jeles köri munkásai voltak: Nagy Emil, Bartha Richárd, Pauler Ákos, Voinovich Géza, Tasnády-Nagy András, Wälder Gyula, míg a háború előtti nemzedék ifjúsági elnökei között Gr. Csáky István tűnt ki. A Vörösmarty-Kör működő tagja volt József Ferenc kir. herceg is. 1919 zava raiból Bartha József vezető tanár emelte ki a kört.

